

Sagsnr.
2021 - 3970

Doknr.
439432

Dato
18-08-2021

Bilag 2: Forældreansvarsloven

1. Om notatet

Aftalen om et nyt familieretligt system indebar ikke væsentlige materielle ændringer af forældreansvarsloven.

De materielle regler om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær er således grundlæggende de samme som før reformen. Dette gælder fx ift. muligheden for at afvise en ansøgning, hvis der ikke er forandrede forhold. Lovens hovedprincipper om barnets ret til begge forældre og forældrenes ansvar for at samarbejde om dette, herunder at det kan have konsekvenser ift. forældremyndighed og barnets bopæl, hvis man ikke samarbejder, står ligeledes uændret. Hertil kommer, at fokus på samarbejdschikane er styrket med den såkaldte chikane-pakke.

Med reformen blev der indsat en ny formålsbestemmelse i loven, hvoraf det fremgår, at i alle forhold, som er omfattet af loven, skal hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse komme i første række.

Notatet beskriver hovedprincipperne i loven. Herudover beskrives muligheden for at afvise en ansøgning samt lovens fokus på samarbejdschikane.

Endelig beskrives nogle væsentlige ændringer gennemført siden lovens ikrafttræden.

2. Forældreansvarsloven 2007

Forældreansvarsloven blev vedtaget af et enigt Folketing.

Et af lovens hovedprincipper er, at et barn har ret til to forældre. Dette grundlæggende princip indebærer, at forældrene – uanset at de ikke lever sammen – skal tage ansvar for barnet, dels ved at drage omsorg for barnet, dels ved at samarbejde omkring væsentlige beslutninger om barnet og om barnets samvær med den forælder, som barnet ikke bor hos. Lovens udgangspunkt er **barnets** ret til **samvær** – og ikke forældrenes ret til samvær med barnet, som man kendte det fra tidligere lovgivning. Med forældreansvarsloven fra 2007 blev det samtidig fremhævet, at begge forældre har et ansvar for, at barnets samvær med den anden forælder virkeliggøres.

Et andet af lovens hovedprincipper er, at alle afgørelser skal træffes ud fra, **hvad der er bedst for barnet**. Med aftalen om et nyt familieretligt system blev det understreget, at hensynet til barnet er altafgørende og skal stå over alle andre hensyn.

Loven indebar også en ny tilgang til begrebet **forældremyndighed**. Efter loven er det således muligt at dømme forældre med fælles forældremyndighed til at fortsætte denne, selvom den ene af forældrene ikke ønsker det, og bestemme, at der skal være fælles forældremyndighed i tilfælde, hvor den ene forælder har forældremyndigheden alene. Den ændrede tilgang indebærer, at det ikke kræves, at forældrene er enige om samtlige spørgsmål vedrørende barnet. Det

centrale er, at forældrene kan håndtere deres eventuelle uenigheder på en sådan måde, at det ikke går ud over barnet.

Med loven indførtes også adgang til, at domstolene kan afgøre, hvor barnet skal bo. Tidligere hørte spørgsmålet om **barnets bopæl** under den fælles forældremyndighed og det blev antaget, at det ofte var sagens egentlige kerne, når forældre anmodede om at få den fælles forældremyndighed bragt til ophør. Formålet med at give retten adgang til at træffe en afgørelse om barnets bopæl var, at minimere forældrenes konflikt og give forældrene bedre mulighed for at fortsætte med at praktisere et retligt fællesskab omkring barnet.

2.1. Afvisning af ansøgninger

Muligheden for at afvise en ansøgning blev med forældreansvarsloven videreført fra tidligere lovgivning.

Forældre har altid ret til at søge om ændring af en tidligere afgørelse eller aftale om samvær. Efter forældreansvarslovens § 39 kan en sådan ansøgning dog afvises, hvis der ikke foreligger væsentligt forandrede forhold, eller det i ansøgningen ikke er påvist/skabt tilstrækkelig tvivl om, at den tidligere afgørelse eller aftale om samvær ikke er til barnets bedste.

Afvisning efter § 39 sker for at sikre barnets bedste og efter en konkret vurdering af den enkelte ansøgning, det tidligere sagsforløb og sagens oplysninger i øvrigt. Formålet med en afvisning efter § 39 er at skærme barnet mod konstant verserende sager i det familieretlige system.

En afvisning af en ansøgning forhindrer ikke forælderen i senere at sende en ny ansøgning.

Af tidligere fremsendt materiale til udvalget som opfølgning på samrådet (brev fra social- og ældreministeren af 11. juni 2021, Bilag 1: Nøgletal for behandling af sager) fremgår, at Familieretshuset i 2020 traf 10.780 afgørelser om samvær. Heraf blev der truffet afgørelse om afvisning af en ansøgning i 129 tilfælde.

2.2. Samarbejdschikane

Det er særskilt fremhævet i forældreansvarsloven fra 2007, at det i vurderingen af, hvem der skal have forældremyndigheden eller barnets bopæl, kan indgå, at den ene forælder uden grund har forsøgt at hindre den anden forælders kontakt til barnet.

Dette kommer til udtryk i de domme, der er fremgår af bilag 3, herunder Højesterets dom fra september 2020 (Sag BS-20880/2020-HJR) om samarbejdschikane og forældremyndighed/barnets bopæl. Her fandt Højesteret, at moren gennem en længere periode havde udøvet grov samværschikane. Det fremgår af dommens begrundelse, at dette og manglende indbyrdes tillid og kommunikation mellem forældrene om barnets forhold gav holdepunkter for at antage, at forældrene også på længere sigt ville være ude af stand til at samarbejde om barnets forhold. Højesteret fandt derfor, at det var bedst for barnet, at den fælles forældremyndighed blev ophævet og tillagt faren.

3. Evaluering af forældreansvarsloven 2011

I 2011 gennemførtes en omfattende og grundig evaluering af forældreansvarsloven. På baggrund af evalueringen blev loven ændret i 2012.

Det overordnede formål med lovændringen var at styrke fokus på barnets bedste samt at styrke rammerne for løsning af uenighed om forældremyndighed, barnets bopæl og samvær i familier, hvor forældrene ikke lever sammen. Overordnet set understreger ændringen forældreansvarslovens grundprincip om forældrenes fælles ansvar for barnet.

Elementer i lovændringen var bl.a.:

- En tydeliggørelse af at det afhænger af en konkret vurdering, hvilken samværsordning der er bedst for barnet.
- Med lovændringen sikres det, at der i forbindelse med vurderingen af, om en fælles forældremyndighed skal ophæves, træffes afgørelser, som er til barnets bedste, og det understreges således yderligere, at der skal være et potentiale for forældresamarbejde, hvis forældrene fortsat skal have fælles forældremyndighed.
- For at minimere konfliktfeltet mellem forældrene blev det med lovændringen betonet, at forældrene har et fælles ansvar for, at barnet har samvær, og for transporten af barnet i forbindelse med samvær.
- Muligheden for at afvise en ansøgning blev udvidet fra kun at omfatte ansøgninger om samvær til også at omfatte ansøgninger om forældremyndighed og barnets bopæl.

4. Chikanepakken 2015

Efter længere tids debat om samarbejdschikane vedtog et enigt Folketing i 2015 den såkaldte chikanepakke, hvor der blev givet forskellige redskaber til at imødegå samarbejdschikane i forældreansvarssager. Med pakken blev der bl.a. indført:

- Mødepligt til møder i Familieretshuset.
- Kontaktbevarende samvær.
- Automatisk erstatningssamvær, hvis et samvær ikke gennemføres. Tidligere skulle man indsende en ansøgning om erstatningssamvær.

Særligt om kontaktbevarende samvær

Formålet med det midlertidige kontaktbevarende samvær er hurtigt at genoprette kontakten mellem barnet og den anden forælder, hvis kontakten uden grund er afbrudt. Søges der om midlertidigt kontaktbevarende samvær, er det helt klare udgangspunkt efter loven derfor, at Familieretshuset hurtigst muligt og inden 3 uger efter modtagelsen af ansøgningen fastsætter samvær. Der er tale om et standardiseret samvær afhængig af barnets alder.

Det er ikke nærmere bestemt i lovgivningen, i hvilke situationer Familieretshuset kan afvise af fastsætte midlertidigt kontaktbevarende samvær. Det fremgår dog, at kontaktbevarende samvær ikke fastsættes, hvis der er begrundet tvivl om, hvorvidt det er til barnets bedste. Som det gælder for alle afgørelser efter forældreansvarsloven, vil der være tale om en konkret vurdering ud fra oplysningerne i den enkelte sag. Under hensyn til at det midlertidige kontaktbevarende samvær skal fastsættes hurtigt, og at der er tale om et standardiseret samvær, er der i disse tilfælde tale om en overordnet indledende vurdering.

Af tidligere fremsendt materiale til udvalget som opfølgning på samrådet (brev fra social- og ældreministeren af 11. juni 2021, Bilag 1: Nøgletal for behandling af sager) fremgår, at Familieretshuset i 2020 traf 2.060 afgørelser om kontaktbevarende samvær. Familieretshuset har oplyst, at der ud af de 2.060 afgørelser er givet afslag i 750 sager (svarende til 36 pct. af afgørelserne).

5. Fokus på barnets bedste, trivsel og beskyttelse 2018

Med aftalen om et nyt familieretligt system blev det særskilt fremhævet, at barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse skal vægtes over andre hensyn.

Dette kommer til udtryk ved følgende bestemmelser i loven:

§ 1: I alle forhold, som er omfattet af denne lov, skal hensynet til barnets bedste og barnets ret til trivsel og beskyttelse komme i første række.

§ 4. Afgørelser efter loven skal træffes ud fra, hvad der er bedst for barnet. Familieretshuset og familieretten skal have fokus på, at afgørelser skal medvirke til at sikre barnets trivsel og beskytte barnet mod vold eller anden behandling, der udsætter barnet for skade eller fare, herunder at være vidne til vold.